

NÁTUNGATÍÐIN ER

Nú nátungatíðin er av á hesum sinni, hava vit skrivað nakrar hugleiðandi reglur um hesa tíðina av heystinum, og í aðrari grein á hesi opnu verður eisini spurt, hvat rætta navnið á fuglinum er – náti ella havhestur?

VILMUND JACOBSEN

Nú septembmánaði skjótt er hálvrunnin, má nátungatíðin sigast at vera av á hesum sinni.

Nakrir hampiligir dagar hava verið og teir, ið hava ligið fram við, tá løturnar vóru, hava fingið væl av náta. Bæði góðir og minni góðir nátadagar eru gjørdir, sum tað altíð er í nátunga-vertíðini. Hetta er heystartíð, og veðrið er skiftandi. Hareftir verður eisini veiðan.

Flestu, sum veiða nátunga á sjónum, taka bert til húsrúks, men tað eru eisini nakrir – og kanska ikki so fáir – ið taka so mikið, at teir eisini kunnu selja burturav. Prísurin fyri royttan ella skoldaðan nátunga á marknaðinum í ár hevur ligið millum 70 og 80 krónur stykki og onkur, sum hevur selt í størri tali til keyparar, hevur selt fyri einar 65 krónur.

Tíð og stríð

Nátungatíðin er ein hugnalig tíð hjá teimum, sum gera nakað við tað, og tað er eisini hugnaligt á bygð og í bý, tá svidnaroykur kennist um havnaløgini.

Nátungaveiðan er serliga knýtt at ávísu bygðum, men leitar tú tær ein túr í Álaker ella á havnalagið á Argjum í vertíðini, sært tú eisini, at menn fáast við fugl her.

Nógv arbeiði er av at taka, royta, sviða, reinsa og salta fuglin, og tað kann eisini taka ein fittan part av einum degi at selja á marknaðarplássinum í Vágshotni í Havn ella aðrastaðni. Her er tað útboð og eftirspurningur sum er avgerandi fyri prís og ta tíð tað tekur at sleppa av við fuglin.

Eru triggir mans saman um vinnuligu nátungaveiðina, eru gjarna tveir mans á báti og ein í landi – ella ein á báti og tveir í landi. Hetta veldst alt um, hvussu tøkan roynist, og hvussu nógv liggur niðurfyri at royta og annars at fáa frá hondini á landi.

Hvussu skjótt tað gongur at gera eitt hampiligt tal av fugli klárt til grýtuna, veldst alt um, hvussu royndir menn eru, og hvørji amboð teir hava at arbeiða við.

Flestu, sum gera nakað serligt burtur úr nátatøku, eru gjarna væl útgjørdir við neysti/egningarskúri, roytmaskinu, gassgrýtu og kanska blandimaskinu at vaska fuglin í.

Tað eru nevniliga teir, sum eru farnir at vaska nátunga í blandimaskinu, og tá tú hevur eina gassgrýtu við heitum vatni, tekur tað onga tíð at vaska eitt stórt tal av fugli.

Eindir 30-35 nátungar fara í blandimaskinuna í senn, og eftir lítli løtu er allur fuglurin so gullreinur.

Teir, sum brúka blandimaskinu til fuglavask, plaga at binda handklæði

um jørnini inni í maskinuni, soleiðis at fuglurin ikki tekur skaða. Eitt sindur av sodu verður stoytt í. Síðan fer fuglurin í maskinuna við høvdi, veingjum og beinum, og tað tykist sum um veingir, høvd og kanska beinini skrubba og skúra fuglin reinan í heita vatninum og soduni.

Vertíðin er av

Eitt sindur ymiskt er frá ári til ár, nær nátungin flýgur av rókini og á sjógvin, men nakrar dagar eftir 20. august, kanska 22., 23. ella 24. august, plaga menn at taka teir fyrstu ungarnar á sjónum.

Árini kunnu vera ymisk. Okkurt árið hava menn gjørt góðar dagar longu 23. august – og okkurt annað ár fekst eingin fuglur 26. august, tó at roynt varð á góðari nátaleið.

Ymiskt spælir inn sum ger, nær ungin er búgvinn at flúgva av rókini. Í fyrsta lagi veldst um, nær nátin verpur, og nær fuglurin legst at bøla egginum.

Í teimum oyggjum, har traditióin at ræna nátaegg framvegis livir, plaga menn at ræna um 20. mai. Ræningar-tíð er, tá fuglurin hevur vorpið, men eggid skal helst ikki vera komið í stropa.

Náti bølir eggid í einar 52-53 dagar, áðrenn ungin kemur út, og tað er væl longri enn fleiri onnur fuglasløg bøla.

Í fuglabókum verður sagt, at tað

tekur unganum umleið 49 dagar at búnast og gerast floygdur.

Nátin minkar

Eins og seinnu árinu ikki hava verið so blíð við svartfuglin, lomviga og lunda, er líkt til, at hetta eisini er gingið út yvir nátan.

Lítið man vera at ivast í, at minkingin í sjófuglastovninum hongur saman við minkingini í toska- og hýsustovninum, sum aftur hongur rímliga neyvt saman við minkandi fœði.

Fœðin hjá bæði fiski og svartfugli er nebbasild, og í fuglabókum verður sagt, at fœðin hjá náta er fiskur, krabbadýr og slógv – ivaleyst slógv frá skipum og bátum, tá fiskur verður krúvdur.

Tað er ilt at seta neyv tøl á, hvussu

støðan hjá nátanum er. Ávísar kanningar eru og vera gjørdar, men spurningurin er, um tær eru nógv umfatandi til at geva eina heildarmynd av støðuni. Greitt er tó, at eins og svartfuglastovnurin er minkaður, er stovnurin av náta eisini minkaður – ella í øllum førum verður minni vorpið og minni kemur á sjógv í nátungatíðini.

Við berum eygum kann vera torført at meta um støðuna hjá nátanum, og tað er eisini torført at meta um, hvussu nógv kemur á sjógv nú í mun til fyri nøkrum árum síðan.

Á nátungaveiði spælir veður og vindur nógv inn, og tá so nógv hevur verið til av náta gjøgnum so mong ár, er trupult at staðfesta eina munandi minking við berum eygum – og avmarkaðum hagtølum.

Her síggja vit ein stóran dag á nátaveiði. Lastin er full, og á dekknum eru fleiri kassar. Talið av fugli táttar í 800

Summir royta og aðrir skolda. Tað er líka sum knýtt av ymiskum økjum, hvussu nátungin verður handfarin